

cesarstvu ni našel mož, ki bi bil povzdignil zastavo človečnosti in pravičnosti; nerazumljiva bila mi je krvooločnost na eni, klečeplaštvo na drugi, in heroična potrpežljivost na krščanski strani. Nikakor nisem mogel razumeti, da more človeštvo tako globoko pogrezniti se. Al videti nemške liberalce, vse to sedaj lahko razumem. Kdor je videl, s kako peklensko strastjo se preganjajo zvesti kristijani v Švici in na Nemškem; kako nedolžne, sivolase duhovne zapirajo, razbojnike in tatove pa z največo milostjo sodijo; kdor čita najnovejšo nemško literaturo, kjer se glasno proklamira popolno poživljenje človeka, kjer se pišejo že ljubimske novelice o psih in kobilicah itd. bogme! kako more človek še omahovati o tem, na katero stran bi se obrnil: ali na stran Onega, ki je rekel, „jaz sem resnica in življenje“; ali pa na stran onih, ki pravijo: „jejte, pijte, prešestvujte, goljufajte, kradite, lagajte, natolcevajte in zasmehujte vse, kar vam „farji“ pravijo, — vsaj ni Boga!“

Ko bi tisti, ki v svojih časnikih ali brošurah glorificirajo brezverstvo, vedeli, kako gnjila, kako popačena je zapadna Evropa, nevoljni bi se odvrnili od tacega liberalizma!

Liberalizem ni svoboda. Svobodo ljubi vsak človek, ki ni rojen lakaj; al največi sovražnik svobode je ravno današnji liberalizem. Kdor tega še ni sprevidel, temu ni pomoči. Svoboda je mogoča le v mejah pravičnih postav. Al liberalizem ne pozna pravičnih postav, ker je sam skoz in skoz nepravičen. Dandanes živimo v časih sofistov, ki za vsako lumparijo vedó iznajti kako lepo imé, a za stalno, večno resnico in pravico ni jim mar. Bliža se res tisti čas, ki so ga naši stari kmetje prerokovali, češ, da „za vsakim človekom bo en berič hodil, in pri vsakem malnu en iblajtar stal!“

To je tisti nališpani „Fortschritt“, od katerega se odtrgati vsaj nekaterim našim „mladim“ neka grajevredna sramožljivost še brani, ker nimajo poguma priznati, da so se motili.

Ako stopi po tujem kopitu skrpana mladoslovenska stranka z obema nogama nazaj, tje, kjer smo do leta 1870 vsi brez razločka stali, dokler ni bizmarkizem tudi nekaterih naših okužil, potem je sloga med nami lahka in samo po sebi razumljiva stvar. Ali gredó naši poslanci v državni zbor, ali ne gredó, o tem se dá prepirati; ali hočemo nove šole podpirati, ali ne podpirati, o tem se dá pričkati, in tako še v marsičem drugem porazumeti. Dokler pa so naši liberalci, enako nemškim, laškim in sploh zapadno-evropskim, taki, da jim zadostuje, da so le v krstnih bukvah zapisani kot katoličani, v življenji pa pogani, in bodo po geslu: „pamet je več kot vera“ rovali zoper katoliško cerkev in njene duhovne, potem si mora vsak katoliški mož v dolžnost šteti, da vničuje njih vpliv med ljudstvom, da ne pade v tisto brezno, iz katerega ni rešitve.

Jaz ljubim svojo domovino in svojo narodnost tako iskreno, kakor morda malokdo; za-njo sem več že trpel in žrtvoval, ko marsikdo drug; vendar rečem: narodnost in Bog! Da bi katoliška stranka zavoljo narodnosti dala liberalnim Slovincem popolnoma prosto roko, naj počno, kar se jim zdi, da so le národni, to bilo bi le malikovanje narodnosti, ne pa pravo rodoljubje.

Zato je popolna in poštena sloga med nami le mogoča tadaj, ako mladoslovenska stranka stopi k nam na krščansko-katoliško stran, od katere se je pred par leti zaslepljena ločila in se narodu našemu izneverila, ter bode to, kar je bila. Manjše razlike v mnenji bo naša stranka lahko prenašala po geslu: „in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas“ (to je,

po naše: „v potrebnih stvaréh edinost, v dvomljivih svoboda, v vsem ljubezen“).

V Bolcani 7. oktobra 1875.

Lipe Josipović.

Mnogovrstne novice.

* *Kako se množijo državni dolgovi Evropejskih držav*, kaže nam sledeči pregled: Leta 1715 so znašali ti dolgovi 2000 milijonov tolarjev, 1789. leta 3400 milijonov tolarjev, 1820. leta 10.020 milijonov, 1847. leta 11.170 milijonov, 1874. leta pa 25.668 milijonov tolarjev. Kolikošen razloček tedaj med nekdanj in zdaj! Časnik „Märkisches Kirchenblatt“ v pogledu na ta velikanski razloček praša: kdo je državam toliko posodil, in od kod so posodniki toliko denarja vzeli? V odgovoru na to vprašanje kaže imenovani časnik na jude, kateri v Evropi čedalje več moči in vpliva imajo. Čem več pa so se zadolžile države, temveč so obožali srednji stanovni, ki so nekdanj premožni bili. „Tudi poplačevanje državnih dolgov ima svoje meje“ — pravi po pravici statistikar Kolb — ter dostavlja, da veliko število očitnih in skrivnih državnih bankerotov je svet že večkrat na te meje opomnilo; državni dolgovi so pa ob enem tudi dolgovi vsacega prebivalca dotične države, dolgovi vsake družine, dolgovi vsake kmetije, vsake obrtnije in vsacega posameznega premoženja. Novodôbni razvoj je pripeljal do tega, da enemu samemu udu judovske Rothschildove rodovine so države veliko čez 500 milijonov tolarjev dolžne. — Obresti, ki se morajo za državne dolgove plačevati, znašajo vsako leto 1070 milijonov tolarjev. Če pa so državni dolgovi za vsako državo občutljivi, so še posebno občutljivi za Avstrijo zato, ker po uradnem dokazu v „Wiener Ztg.“ od leta 1874 polovica Avstrijskih obresti teče v žep vnanjih kapitalistov in največ v Holandijo, Nemčijo, Francosko in Švico; pa tudi veliko družega denarnega papirja je romalo na tuje; noben tolar ne pride iz Nemčije v Avstrijo nazaj, v Nemčijo pa jih gre veliko milijonov 1. dan januarija in 1. dan julija vsakega leta.

* Iz severne Amerike je preteklo leto okoli 44.000 ljudi se vrnilo nazaj v Evropo, zato ker niso zaslužka in živeža dobili.

* *Koliko pisem se v enem letu na vsem svetu po poštah razpošilja*, si je nekdo prizadjal sošteti, in najdel je, da 3300 milijonov, to je, 100 vsako sekundo in 3 počez na vsacega človeka. Tehtajo ta pisma 33 milijonov kilo. Če bi se ves papir za ta pisma raztegnil, obsegal bi 8 kvadratnih milj. — Ali je to natančna resnica ali ne, ne bi hoteli glave zastaviti.

Zabavno berilo.

K zgodovini klobukov.

Od starodovnih časov so klobuki v Indiji v navadi. Starim Izraelcem pa klobuk menda ni še bil znan. Lacedemonci in Atenci so nosili klobuke iz klobučine. Stari Grki so klobuk privezali na motoz (žnoro), da jim je od zadej visel, če se niso hoteli ž njim pokriti. Rimljani so domá klobuk imeli na glavi, po ulicah pa so hodili gologlavi. Še le po smrti Nerona je klobuk prišel obče v navado. — Na Francoskem so začeli klobuke nositi pa še le na kmetih ob času Karola VI., ki je umrl leta 1422, po mestih pa pod Karolom VII., ki je umrl leta 1461, vendar so jih nosili le ob dežji. Ob času Ludovika XI. so jih nosili tudi v lepem vremenu. Prvega kastorca je imel Karol VII. ob svojem vходу v Rouen leta 1449; bil

je podvlečen z rdečim žametom. Karol V. je imel majhen, s žametom prevlečen klobuček, ko je leta 1547 svojo armado ogledoval; kedar je deževalo, pa se je odkril, da klobuček ni bil moker. Leta 1250 je papež Inocencij IV. kardinalom dovolil rdeče klobuke. Izprva so klobuki veljali za tak nečimurn lišp, da je škof Pariški mašniku ukazal preneh maše, če je kak duhoven s klobukom prišel v cerkev. (?) Na Nemškem, Holandskem in v Švici so v 16. stoletju nosili visoke in na koncu špičaste cilindre s širokimi krajci. Na Francoskem so pod vlado Henrika IV. začeli krajec na eni strani vihati, pod Ludovikom pa še na dveh drugih straneh, in tako so postali trivoglati klobuki, ki so dolgo časa v modi bili. Leta 1780 so v prvič na Angleškem začeli okrogle klobuke nositi, ki so tudi na Francoskem v navado prišli, ko so leta 1796 vpeljane trivoglate klobuke s širocimi krajci opustili; kmalu so se okroglih cilindrov tudi Nemci poprijeli. Judje na Španjskem so morali rumene klobuke nositi. Poseben klobučarski red je bil vpeljan v Parizu leta 1578, v Virtemberskem leta 1581, in na Vircburškem leta 1588. Slovani niso poznali družih klobukov kakor nizkih s širocimi krajci.

K zgodovini prstanov.

Navada prstane nositi je starodavna. Znani so bili že Egipčanom, Izraelcem, Grkom in Rimljanom. Prstan izvira od tadanje navade, da so ljudje hoteli zmirom pečat seboj imeti, ki je bil v prstan vdelan. Zato je prišel prstan tudi med zaljubljenimi in zaročenimi v navado, češ, da je s pečatom prstana zapečaten tudi zvestoba med njimi. Prvi kristijani so to navado od poganov (ajdov) vzeli, pri poroki so duhovni, kakor je še dandanes pri poročevanju običaj cerkveni, blagoslovili prstane, in nevesti in ženinu na prste nataknili. O tem, na kateri prst naj se prstan natakne, bili so dolgo časa navskriž-misli; naposled je obveljalo mnenje prebrisanega Izidora, ki je rekel, da na četrti prst naj se vselej natakne prstan zato, ker v ta prst gre iz srca naravnost neka žila. In ta navada je ostala do danes, čeravno so anatomi že davno dokazali, da od srca gredo žile do vseh 5 prstov.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Hlapon zabrlizga in naznanja, da smo prišli do postaje N., kjer se železnični cesti razkrojite. Če sta tujca namenjena na Laško, jima bo tu zapustiti voz, midva pa se peljeva dalje.

„Je tu postaja N., kjer nama je, kakor je rekel konduktêr, prestopiti na drug vlak?“ se obrne tujec do naju.

„Da, tukaj je. Vi pač tudi še niste bili nikdar tu?“ prašam tako površno.

„Ne, nikdar!“

Vlak se vstavi, konduktêr pride vrata odpirat ter pové, da je za tiste, ki se peljejo na Laško in morajo izstopiti, tri ure, za one, ki se peljejo s tem vlakom dalje, pa pol ure prestanka.

„Ravno prav,“ rečem jaz in mignem svojemu tovarišu z očmi, „jaz sem tako žejen, stopiva malo v restavracijo.“ In proti tujcema obrnjen pristavim: „Se priporočam! Srečno potovanje!“

Gospá se prikloni in zahvali z najpriljudnejšim smehljanjem, kakoršnega so le Francozinje zmožne. Ubožica! Da bi bila vedela, kaj sem jaz naklepal zoper tvojega moža, bi se mi pač ne bila tako nasmijala!

Zunaj voza zašepetam tovarišu: „Vi pazite na ta par, jaz grem iskat kakega naših skrivnih agentov, katerih je tukaj vedno kaj.“

Na to se brž ozrem okoli sebe, in kdo mi pride naproti? Moj prijatelj policijski komisar, kateri mi pomoli roko in me glasno nagovori:

„Od kod, svetovalec? Si bil zopet na lovu?“

„Tiho, tiho, da tiček, kateremu sem nastavil, ne zapazi kaj. Ravno prav si prišel.“

„Ej, ej, kakega tička si zalezal?“

„Tistega, ki nam je bil pred dvema leti ušel. Glej ga, ravno zdaj podaja roko svoji ženi, ki stopa iz voza. Uni-le z brado!“

„Glej ga zlodja! Popis se vjema z njegovo osebo. Le brado ima več.“

„Zdaj ga ne smeva več spustiti izpred oči. Imaš kaj svojih ljudi tù?“

„K sreči dva preoblečena. Smo bili tudi na lovu, pa nismo ničesar vjeli, je vse izletelo.“

Na to migne dvema čedno oblečenima človekoma čvrste postave, katerima dá na tihem neka povelja. Možaka se pomešata med tujce in kmalu sta vsak na drugi strani pokazanega jima tujca, kateri gre s svojo ženo v restavracijo ter se vsede za mizo v kotu. Komisar gre potem za njima in sede s pomagačema k isti mizi, kar tujcu ni bilo nič kaj všeč, kajti komaj je sedel, že zopet vstane in pravi svoji spremljevalki francosko:

„Ali ne misliš, draga moja, da bi bilo bolje sprehajati se tako dolgo po koridoru, dokler vlak v T. ne odide? Ti ljudje so jako netečni, jaz jih poznam, ker sem bil pred dvema leti enkrat v T.“

Dama se molcé vzdigne in gre pred njim zopet iz sobe, a komisar s svojima agentoma tik za njima; jaz sem vse to iz bolj skrivnega kota gledal, ker, po pravici rečeno, si nisem upal pokazati se gospej.

V koridoru je bil velik drenj in ker sta agenta povsod se stavljala tujcema na pot, ta dva nista mogla priti iz druhali ven. V tem trenutku dá zvonec znamenje, da je treba stopiti v vozove. Jaz iz svojega kota, kjer stojim s svojim tovarišem trgovcem, ki skrbno opazuje tujca, občudujem spretnost agentov in komisarja, ki tujca čedalje bliže k vlaku potiskata, dasi ravno se ta zeló brani in s komolcem odriva množico. Ko je tik voza, konduktêr na miglje komisarja odpre vrata voza II. reda, agenta prizdigneta tujca in ga potisneta v voz, skočita sama brž za njim, vrata se zapró in tič — je vjet.

Kaj pa njegova žena, ona krasna dama? Plaha gleda vse to, in ne more preriti do moža; slišati je krik, potem pa se odpró zopet druga vrata, komisar jo prizdigne in ravno tako ji pomaga na voz, kamor tudi on stopi. Zadnji čas je, da stopiva tudi mi-dva na vlak, a ne v nobenega onih vozov. Hlapon zapiska, jame sopihati in kmalu je vlak v polnem teku ter nas pripelje vse srečno v T. Tam pomaga komisar neki zaviti in objokani gospej iz voza stopiti, jo spremi iz koldvora, pokliče zunaj fiakarja, sede ž njo vred vanj in oddrda v mesto. (Dalj. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 17. okt. — Pretekli teden je bil v Gorici šolski in učiteljski teden. V torek, 12. t. m., se je pričela pod predsedništvom gosp. deželnega šolskega nadzornika Klodič-a dež. učiteljska konferencija. V pričo odlične gospôde in kakih 50-60 uči-